

Hennep als versneller van de circulaire economie

Om de circulaire economie een boost te geven, biedt bouwen met vlas en hennep een uitkomst, zo blijkt uit onderzoek van ABN AMRO. Maar in hoeverre wordt dit in de praktijk al opgepakt? Building for Good bekeek de mogelijkheden van bouwen met hennep in Nederland.

Uit onderzoek van ABN AMRO¹ blijkt dat de bouw een stuk milieuvriendelijker kan worden als we meer met vezels van vlas en hennep gaan doen. Maar hoe pak je dat aan? In een door Building for Good georganiseerde rondetafel laten partijen uit de markt hun licht te laten schijnen op biobased bouwen en verbouwen. Aan het woord Nico Wissing Van Studio Nico Wissing en Greenlabel NL, agrariër Kor Hoving en Gertjan Bruins; expert biobased bouwen en directeur bij Building for Good.

VOORDELEN HENNEP

Het besef om biobased te bouwen dringt bij steeds meer partijen door. Maar de ontwikkelingen staan volgens ABN AMRO nog in de kinderschoenen. De markt kent de nodige uitdagingen. Zo worstelen telers met hun verdienmodel en kopen bouwers nog steeds overwegend in op basis van prijs. Ecologische producten hebben ze simpelweg nog niet op het oog. En dat terwijl producten van hennep een opmars maken. Wat zijn de voordelen eigenlijk van dit biobased product?

Biobased bouwen-expert Gertjan Bruins: "Hennep is een mooie, veelzijdige plant. Die kan je volledig

benutten. De vezel is te gebruiken voor de isolatie van gebouwen, maar hennep wordt ook gebruikt om bijvoorbeeld een dashboard in een auto te maken. Hennepvezels zijn ook te gebruiken voor papier of textiel. Bloem en blad van de hennepplant kun je weer voor CBD-olie gebruiken. De regels houden dat nog wel tegen in Nederland, maar in het buitenland gebeurt dat al volop."

Van lineaire naar circulaire economie

Er komt nogal wat op ons af in Nederland. We hebben te maken met klimaatproblemen. We stoten teveel stikstof en CO₂ uit. Er is een tekort aan grondstoffen. Tegelijkertijd moeten er jaarlijks 100.000 duurzame nieuwbouwwoningen bijkomen.

Het is zaak om ons slimmer te gaan organiseren. We moeten van een lineaire economie – waarin we producten en grondstoffen verbranden – naar een circulaire economie. Hier worden geen grondstofvoorraden uitgeput. Reststoffen worden volledig opnieuw ingezet in het systeem. En dat is hard nodig want heel veel grondstoffen beginnen schaars te worden.

GERTJAN BRUINS EN KOR HOVING

Agrariër Kor Hoving is mede-eigenaar van HS-Agri en verbouwt hennep op een gebied van zo'n honderd hectare. "In het blad van de hennepplant zit ook veel eiwit. Het is ideaal om als veevoer te gebruiken. Omdat vezelhennep in Nederland onder de Opiumwet valt, mag het niet worden gebruikt."

De hennep van Hoving wordt verwerkt door Dunagro. Zij maken er producten van zoals isolatiematten voor de bouw. Deze zijn honderd procent natuurlijk, CO₂ negatief, en volledig recyclebaar. De henneppanelen hebben net als traditionele isolatiematerialen een hoge isolatiewaarde. Maar ze scoren beter op vocht- en temperatuur-regulerende eigenschappen, wat zorgt voor een gezonder en prettiger binnenklimaat in een woning. Henneppanelen zijn dus uitermate geschikt als vervanger van glas -en steenwol.

HENNEP VERBOUWEN

Uit het onderzoek van ABN AMRO blijkt dat de teelt van hennep bijdraagt aan een meer milieuvriendelijke landbouw. De gewassen kunnen langdurig CO₂ opslaan en maken de bodem waarop ze groeien schoon. Verder is vlas en hennep niet erg afhankelijk van extra bemesting en water. Was de keuze om hennep te verbouwen een voor de hand liggende voor Hoving?

"Je bent altijd op zoek naar het beste voor je bedrijf. Wij kozen voor vezelhennep omdat Dunagro het proces verder uit handen neemt. Zij verwerken het. Maar wij zagen de voordelen van vezelhennep gelijk in. Het is diepwortelend en laat de grond mooi achter."

Je moet er wel goed over nadenken, stelt Hoving: "Je moet als agrariër goed plannen wat je jaarlijks gaat verbouwen. Je kunt niet zomaar overstappen naar een gewas als zonnekroon, simpelweg omdat dat duurzaam is. Er moet vraag zijn, je moet een afnemer hebben. Die keuze is ook politiek gedreven,

Andere gewassen verbouwen

Een gewas als hennep is goed toepasbaar omdat in principe de hele plant gebruikt kan worden. Gewassen als miscanthus (olifantsgras), zonnekroon en lisdodde, hebben weliswaar gunstige eigenschappen, maar teelt hiervan is op grote schaal vaak niet realistisch. Bij de lisdodde is slechts een klein deel van de plant geschikt voor verwerking. Miscanthus is in theorie veelbelovend, maar het gebrek aan bestaande marktstructuren maakt grootschalige teelt en verwerking lastig.

want voor duurzame producten krijg je vanuit de EU een toeslag van honderd euro per hectare. Bepaalde gewassen krijgen dus een zetje in de rug. Vlinderbloemigen bijvoorbeeld leveren veel punten op. Vezelhennep heeft op dit moment een hogere opbrengst dan gerst. Dus boeren nemen dat mee in de besluitvorming.”

VOEDSELOPBRENGST IN DE KNEL

Komt de voedselopbrengst in de knel als je biobased gaat verbouwen om er producten van te maken? Nico Wissing: “Ons landbouw areaal is 2.2 miljoen hectare, wereldwijd is er iets van 2.5 miljard hectare grond beschikbaar. We hoeven niet te produceren voor de rest van de wereld, dat is onzin. Het is veel slimmer om ons als kennisland te positioneren. Onze rijke delta heeft veel kleigronden, daar kunnen we goed voedsel verbouwen. Biobased verbouwen moet je niet op heel grote schaal gaan inzetten.”

Gertjan Bruins: “Je moet als agrariër goed kijken naar de mix. Je moet per gebied gaan kijken waar biobased verbouwen interessant is. Vezelhennep is qua opbrengst in de Veenkoloniën interessant, maar in andere delen van het land is dat veel minder. Ik geloof niet dat je alle biobased producten uit Nederland kan halen. Als je naar hennep en vlas kijkt die groeien eigenlijk het best in landen als Roemenië en Bulgarije. De grond is er armer en zorgt er voor meer winst dan hier. Als je het lokaal niet kan krijgen in de keten, dan moet je het over de grens zoeken. Het moet haalbaar en schaalbaar zijn.”

Nico Wissing: “Door biobased te verbouwen kun je krachtige productielandschappen creëren. Biobased verrijkt dan de akkerbouw. Je hebt geen monoculturen meer, je gebruikt de grond niet eenzijdig. Het is landschapsherstel en je maakt je land klimaatbestendig. Ik zie hele mooie kansen als je gebieden gaat vernatten. Veel gebieden worden nu kunstmatig drooggelegd door waterschappen om boeren te kunnen laten boeren. In de rafelranden en in natte gebieden kun je vervolgens producten gaan verbouwen die er ook thuishoren. Dat kan een mooie impuls zijn voor de biobased economie.”

De woorden van de experts worden bevestigd door het ABN AMRO-onderzoek. Het is in Nederland puzzelen met de beschikbare grond. Voor serieuze opschaling van de teelt van gewassen voor

bouw- en isolatietoepassingen wordt gesproken over een verdubbeling van het huidige areaal naar circa 10.000 hectare en voor 2030 wellicht naar 50.000 hectare. Het roept de vraag op: ‘hoe kun je de circulaire economie het beste versnellen?’

Om biobased verbouwen te versnellen moeten we de waarde van groen beter duiden, denkt Wissing. “We moeten het groen gaan kapitaliseren. Groen moet sterker zijn dan een gebouw. Als je dat vertaald naar biobased bouwen dan kun je een gebouw uitstrooien over je akker en gaat hij op in de natuur. Dat is de gedachtegang. Verder is het zaak om onze kennis van de duurzame landbouw over te dragen naar andere landen. Dat is een nieuw, mooi verdienmodel waar we goed mee uit de voeten kunnen.”

Gertjan Bruins ziet voor de bouwsector ook nog wat aandachtspunten: “We moeten goed naar het Bouwbesluit kijken en de wetgeving met betrekking tot isolatie-eisen. Je moet bij biobased isoleren ook de pluspunten mee gaan wegen, zoals vochtregulatie, faseverschuiving en geluidsisolatie en dergelijke. We moeten meer gaan werken met biocomposieten en hout in plaats van steen. Met biocomposieten kun je prima constructieve delen maken, maar de overheid moet dit wel gaan stimuleren.”

Kor Hoving: “Als je iets wil, moet je altijd zoeken naar een gezamenlijk belang. We hebben zulke mooie producten beschikbaar. Er zijn veel kansen. Marktpartijen en overheden kunnen hand in hand met de landbouw mooie stappen gaan maken.”

¹ Het ABN AMRO rapport: ‘Vezelrijke verduurzaming - Toepassing van vlas en hennep biedt kansen voor landbouw en bouw.’ verscheen in juli 2023.

www.abnamro.nl/nl/media/rapport-vezelrijke-verduurzaming_tcm16-203727.pdf

Over Building for Good

Building for Good maakt o.a. duurzame bestemmingsplannen voor overheden en LCAs voor bedrijven. Een LCA (Life Cycle Analysis) is een methode voor het in kaart brengen van de invloed van producten en menselijke activiteiten op het milieu. Verder helpt Building for Good helpt agrariërs om een businessmodel in te richten voor biobased.